

חינוך בפרשה - שמות

זכרו תורת 'משה עבדי'

משה זכה להיות הגואל הראשון ולקבל תורה מסיני. הוא מסרה ליהושע, ממנו לזקנים, לנביאים, והלאה לאנשי כנה"ג. התורה עברה מדור לדור עד שנמסרה לנו. כל אב ומחנך ממשיך את שושלת מסירת התורה.

כיצד נהיה ראויים להיחשב "ממשיכי משה רבינו"? הרי לכל תפקיד יש 'דרישות התאמה'. גם לתפקיד 'הנהגה' בעם ישראל, בין למעט ובין לרוב, יש דרישות. משה נבחר לתפקיד לאחר 'בדיקת התאמה' כביכול ע"י הקב"ה, שנא' ה' צִדִּיק יִבְחֶן. הנה נתבונן בדרכי משה ונביט לעבר מראהו, לראות יפעת 'קרני הודו'.

בשעה שמשה רואה סנה בוער, מגיב אֶסְרָה נָא וְאַרְאֶה אֶת הַמְרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה. פירש"י 'אסורה מכאן להתקרב שם'. במילים אלו גלומות הנהגתו של משה. הוא יוצא 'מעצמו' כדי להתקרב לזולתו. וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם. כמי שגדל בבית פרעה הוא 'יוצא' מְשֻׁלָּתוֹ. אמרו חז"ל (שמ"ר א כז) שהוא רואה ומיצר עמהם, בוכה ואומר לאחיו העבדים "חבל לי עליכם, מי ייתן מותי עליכם... והיה נותן כתפיו ומסייע לכל א' וא' מהם". משה ממשיך 'לצאת' מְאֻזָּר הנוחות שלו - בכדי להטיב לזולתו. בשעה שרואה איש מצרי מכה יהודי, מגיב ופועל תוך סיכון עצמי! למחרת 'יוצא' שוב, וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֹבְרִים נְצִים. לא יציאה פיזית בלבד יש כאן, אלא יציאה מנוחיותו, יציאה מפרטיותו, יציאה למרחב הציבורי! משה פונה לרשע בתוכחה. הרי במעשה זה מסתכן ומסתבך עם השלטונות, אך משה האיש אינו נרתע. רגישותו מלווהו למדין, שם בורח מחרב פרעה. הוא מזהה ע"י הבאר מעשה רדיפה. רועי מדין מגרשים את בנות יתרו. אדם רגיל, כשהוא נמלט ופליט מעדיף לשתוק, כך ייבלע בין המקומיים וימצא לנפשו מחסה. אך לא משה! וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן! קם מ'מקומו' ועושה מעשה. אינו מסוגל לחשות מול בריונות ועריצות. ליבו הטהור 'יוצא' למען החלש והרדוף, כפי שרץ להשיב את הגדי הצמא על כתפו. או אז 'עמד במבחן', והקב"ה קורא לעברו (שמ"ר ב ב) 'יש לך רחמים לנהג צאנו של בשר ודם, חיך, אתה תרעה צאני ישראל!'

בעלי דרוש העירו על התואר 'משה רבינו' ולא 'רבינו משה', כסדר המצוי אצל כל גדולי הדורות. כי גדולתו ומעלותיו ניכרות כבר בהיותו 'משה' בלבד עוד לפני מתן תורה. עד הגיעו לגיל שמונים אין התורה מספרת על מעשיו כמעט מאומה, פרט לאירועים הבודדים הנ"ל, ללמדנו כי אלה עיקרי יסודי חייו. אסורה מכאן - להתקרב לשם. בתחילה היה 'משה', אדם מתוקן, רק אח"כ, בסיני, נוסף לו גם התואר 'רבינו'. גם שמו מעיד עליו. וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה - כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶהוּ. לימדונו הקדמונים (ר"ע ספורנו ועוד) שאינו קרוי בשם משוי או נְמֹשֶׁה (בבנין סביל), אלא מֹשֶׁה (בבנין פעיל), כי עתיד הוא להיות מֹשֶׁה את האחרים, וזאת מורשתו!

גדינו הרכים, צאן קדשים, בורחים מהעדר, מצפים שנבחין בהם, שנרגיש בהעדרם, ועלינו לשאתם על כתפנו. זה תנאי קודם למתן תורה! תלמיד שיודע כי לרבו אכפת, ולמענו יצא מגדרו, יצא מד' אמותיו הנוחות, אזי משתוקק התלמיד לקבל תורה מפיו. דוד המלך מתפלל אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוֹנָה. כאשר נצא לקראת בנינו, ונראה בסבלותם, לא יצאו הם לפרוץ גדרו של עולם. נצא להשיבם ולקרבם נמנע צווחה ו'צעקה לשעבר'. נשקם בחמלה ממי דעת, ממקור מים חיים - לפני יצמאו ח"ו למים מרים מאררים.

נכשיר את נפשנו להיות ממשיכי מורשת משה. נצא בעקבי הצאן - לקראת הצאן. הצאן צמא. צמא לקרבתנו. בקרוב נזכה לשמוע (יחזקאל לד) וְאַתָּן צֹאנִי צֹאן מְרֻעִיתִי, אֲדָם אֲתָם!

בהצלחה בעבודת הקודש!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להארות והזמנות: 123ymm@gmail.com